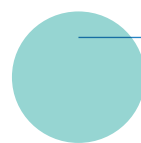
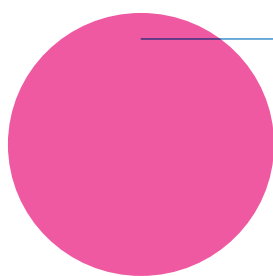
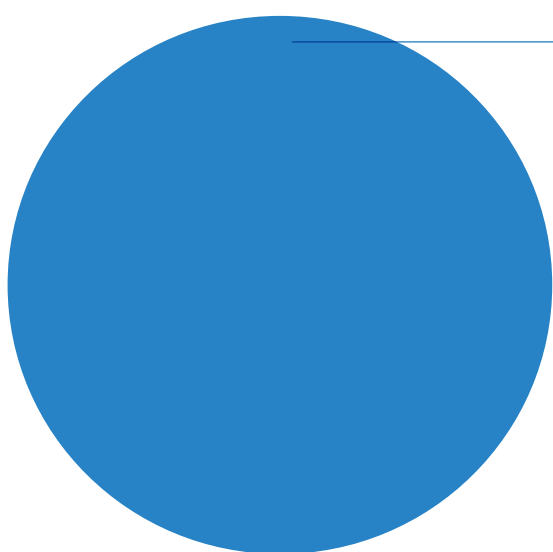


Strategisk Næringsplan for Kvinesdal 2016—2018



FORORD

Strategisk Næringsplan for Kvinesdal har en tidshorisont på 2 år. Dette i tråd med regional næringsplan for Lister som nylig er rullert og som har et 2-årig perspektiv. Det overordnede målet vårt er nedfelt i Kvinesdal kommune sin langsiktige kommuneplan – samfunnsdelen: «Kvinesdal skal være den foretrukne bokommunen i regionen. Vårt mål er å øke innbyggertallet fra 5776 i 2010 til 6722 innen 2022».

Hensikten med næringsplanen er å bidra til å nå kommunens overordnede mål ved å legge til rette for vekst, utvikling og trygge arbeidsplasser. Målet med næringsplanen er at vi skal bidra til å trygge og øke antall arbeidsplasser i Kvinesdal og utvikle en variert næringsstruktur. Faktorene som avgjør i hvilken grad eksisterende næringsliv lykkes og i hvilken grad vi får nyetableringer er både komplekse og sammensatte. Vi har i planen prioritert konkrete tiltak vi skal konsentrere oss om i perioden. Når vi har prioritert har vi hatt fokus på områder hvor vi har spesielle fortrinn i Kvinesdal og hvor vi ser utviklingsmuligheter.

Prioriteringene er foretatt på bakgrunn av innspill som fremkom på workshop 05.01.16 hvor representanter fra næringslivet og kommunen deltok, samt allerede igangsatte og prioriterte prosjekt. I tillegg bygger planen på strategisk næringsplan for Lister og VINN planen (regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder 2015 – 2030). Samfunnsanalysen for Lister 2014 og 2015 utarbeidet av Telemarksforskning, statistikker fra SSB (Statistisk Sentralbyrå), samt Sintef sin rapport om fremtidens arbeidsliv utført på oppdrag fra NHO, har også vært viktig grunnlagsmateriale i planutarbeidelsen. Planen er et styringsdokument for kommunen, for Handelshuset Kvinesdal og for næringsselskapet Innovasjon Kvinesdal. Planens prioriteringer vil legge føringer for bruken av det kommunale næringsfondet de neste årene.

Vi har hatt en stram tidsplan. Arbeidet med planen startet opp den 5. januar og forslag til planutkast forelå 24. februar og ble da oversendt til politisk behandling. Innovasjon Kvinesdal har utarbeidet planforslaget.

Kvinesdal, 16.03.2016

Kvinesdal kommune
Per Sverre Kvinlaug
Ordfører

Innovasjon Kvinesdal
Liv Øyulvstad
Næringsssjef/Daglig leder

INNHALDSFORTEGNELSE

s.1 UTFORDRINGSBILDE

- Globalt
- Norge
- Agder
- Lister
- Kvinesdal

s.5 MULIGHETER I KVINESDAL

s.7 MÅL

- Hva vil vi?

s.8 HVORDAN SKAL VI FÅ DET TIL?

- Prioriterte områder og tiltak 2016-2018
- Prioriterte områder
- Handlingsplan 2016-2018

s.9 BRUKEN AV DET KOMMUNALE NÆRINGSFONDET

s.10 VEDLEGG

- Handlingsplan 2016-2018
-

UTFORDRINGSBILDE

1.1. Globalt.

Verdens befolkning øker. I dag er vi ca. 7,3 milliarder mennesker på kloden. I 2045 forventes vi å være over 9 milliarder. Det forventes at flere går fra fattig til middelklasse, herunder forventes det en stor økning i middelklassen på verdensbasis. Forbruket vårt globalt øker i rekordfart. Dagens måte å forbruke på vil ikke være bærekraftig inn i fremtiden. Dette betyr at «Business as usual is not an option»! Det å løse globale utfordringer kan bidra til nye markedsmuligheter, økte inntekter og arbeidsplasser.

Det er viktig å være klar over at de endringene som kommer til å skje i arbeidslivet i stor grad vil være drevet av de store samfunnsutfordringene. EU har definert de slik:

- Helse og demografisk endring.
- Matsikkerhet, marin og maritim industri, bærekraftig landbruk og bioøkonomi.
- Sikker, ren og effektiv energi.
- Smarte, grønne og integrerte transportløsninger.
- Klima, ressurseffektivitet og tilgang til råmaterialer.
- Inkluderende og innovative samfunn.
- Sikrere samfunn.



9 MILLIARDER
(2045)

1.2. Norge.

På oppdrag fra NHO har Sintef nylig utarbeidet en rapport om fremtidens arbeidsliv. Digitaliseringen og automatiseringen kan, sammen med nye forretningsmodeller, endre verdikjeder radikalt. Endringene vil føre til tap av jobber, men også til at nye jobber med annet innhold og krav vil bli skapt.

SINTEF konkluderer i rapporten med at de fleste sektorer vil bli berørt av teknologiendringene. Takten og styrken i hvordan teknologien påvirker oss vil ifølge SINTEF være avhengig av konkurransesituasjonen, arbeidsstyrkens realkompetanse og ikke minst av den viljen vi har som fellesskap til å omfavne de mulighetene som ligger i de teknologiske endringene.

Olje og gassnæringen i Norge bidrar med nær 50 % av Statens skatteinntekter. Endringene i denne næringen, samt globale utfordringer som vi står overfor, tilsier at for å sikre finansiering av vår felles velferd så har vi en utfordring i forhold til å legge om motoren i egen økonomi, å skape nye næringer, bedrifter og arbeidsplasser.

Norge er et lite land med begrenset antall hoder. Vi kan ikke satse på alt. Det vil være viktig å ta utgangspunkt i de områdene hvor vi er gode og som gir oss konkurransefortrinn, som kan erstatte inntekter vi har vært vant til og som kan bidra til å løse globale utfordringer. Det handler om å bruke den kunnskapen vi har. I Norge har vi god kunnskap innenfor følgende områder:

- Fornybar energi.
- Olje og gass.
- Fisk og havbruk.
- Mat og næringsmidler.
- Turisme.
- Rent vann.
- Teknologi.

Norge er en europeisk stormakt innen energiforsyning, har en lang kyst og tradisjonsrik marin og maritim industri, stor utbredelse av IKT, og vi har en spredt bosetning og generelt et høyt lønnsnivå.



1.4 Agder.

I VINN planen er noen av utfordringene som Agder står overfor beskrevet. Det fremkommer at Agder har:

- Relativ lav FoU-intensitet og lite forskningsbasert innovasjon.
- Ensidig industristruktur; for sterk avhengighet av noen få næringer.
- Sterk industri, svak i kunnskapsintensiv forretningsmessig tjenesteyting.
- I de fleste næringer er produktiviteten (bruttoprodukt) lavere enn i landet for øvrig.
- Uutnyttede verdiskapingspotensialer på grunn av levekårs- og likestillingsutfordringer.
- Utdanningsnivået i befolkningen under landsgjennomsnittet.
- Infrastrukturutfordringer.
- Særutfordringer i de «ikke sentrale» delene av Agder.
- Frafall i grunn- og videregående opplæring.
- Forbedringspotensialer når det gjelder samordning og rolleavklaring i det offentlige virkemiddelapparat.

1.5. Lister.

Telemarksforskning har utarbeidet regional analyse for Lister i 2014 og i 2015. Vi ser at vi står overfor følgende:

- Arbeidsplasstilveksten i Lister har vært svakere enn resten av landet fra 2000-2014. Norge har i perioden hatt en vekst på 17,2 %, Vest-Agder på 25,4 %, mens veksten har vært på 13,6 % i Lister. Vi ser en bedring for Lister de 3 siste årene hvor regionen samlet sett har hatt økende arbeidsplasstilvekst.
- Siden 2000 er 9,9 % av arbeidsplassene innen basisnæring (industri, naturbaserte næringer, teknologisk tjenesteyting) forsvunnet fra Lister. Lister har en uheldig bransjesammensetning med overvekt av næringer som generelt har svak utvikling. Teknologiske tjenester, som er en vekstbransje i Norge, bidrar med relativt få arbeidsplasser i Lister.
- Besøksnæringene i Lister har hatt en vekst på 24,7 % siden 2000. Veksten er større enn på landsbasis.
- Regionale næringer (bygg og anlegg, transport, engroshandel, div. forretningsmessig tjenesteyting) i Lister hadde en sterk vekst frem til 2008. Etter 2008 har antall arbeidsplasser falt. Siden 2000 har det vært en vekst på 21,4 %.
- Næringsindeksen (arbeidsplasstilvekst, produktivitet, etablering, lønnsomhet) viser at næringslivet i Lister har ganske lav verdiskaping pr. ansatt, etableringsaktiviteten er middels av regionene og lønnsomheten i næringslivet er forholdsvis svak. Det er variasjoner i Lister. Lyngdal, Flekkefjord og Kvinesdal ble rangert over middels av norske kommuner på næringsindeksen.
- Andelen statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser er på 8 % i Lister, mens den er på 13 % i landet for øvrig.
- Veksten i folketallet i Lister er lavere enn ellers i landet. Fra 2000-2015 hadde Lister en befolkningsvekst på 5,9 %, Kvinesdal hadde en vekst på 8,1 %, mens den var på 15,9 % for Norge generelt. Befolkningsveksten i Lister skyldes hovedsakelig innvandring. Vi har netto utflytting fra Lister til andre regioner.
- Utdanningsnivået og kompetanse er av stor betydning for næringslivet. Lister skårer lavere enn resten av landet på formell kompetanse. 34,5 % av de sysselsatte i Norge har høyere utdanning. Tilsvarende tall for Lister er 23,2 %. Næringslivet i Lister har en lav andel (14,1 %) av ansatte med høyskole- og universitetsutdanning. Andelen har økt de siste årene, men økningen har vært større i de fleste andre regioner.

I SNP Lister fremkommer at Lister er svak på noen levekårsindikatorer og likestilling. Vi er sårbare for økte kraftpriser og internasjonale konjunkturer, og det er lite forskning og utvikling.

1.6. Kvinesdal.

Vi er en del av et internasjonalt, nasjonalt og regionalt system og står overfor de samme utfordringer som nevnt ovenfor. I tillegg kan nevnes for Kvinesdal spesielt:

- I Kvinesdal har nedgangen i antall arbeidsplasser i næringslivet siden 2000 vært på 5 %. Fra 2009-2014 har vi hatt en nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet på 14,9 %. Det er i industrien og varehandelen at vi ser den største nedgangen. Dette henger i stor grad sammen med effektivisering og strukturelle endringer. Kvinesdal kan imidlertid i samme periode (2009-2014) vise til en høy bostedsattraktivitet.
- Det industrielle miljøet i Kvinesdal er smalt. Vi har to store industribedrifter som hver sysselsetter hhv. ca. 200 og ca. 100 personer. Vi er med andre ord sårbare dersom endringer i rammevilkår eller andre faktorer skulle medføre nedbemanning i disse bedriftene. Det vil i tillegg også ramme arbeidsplasser i andre bransjer.
- Handelen står overfor store strukturelle endringer. Bl.a. kan nevnes økende grad av netthandel, økt reiseaktivitet og flere handelspark som utvikles. Vi har stor handelslekkasje, og vi har behov for å øke sentrum sin attraksjonskraft for egne innbyggere og for tilreisende.
- Omstillingskrav til landbruket.
- Vi har få kompetansearbeidsplasser.
- Vi har begrenset med ledig næringsareal i kommunen.
- Det vil være viktig at vi prioriterer hvor vi legger inn innsatsen – at vi prioriterer tiltak hvor vi ser størst mulighet for arbeidsplassstilvekst. Fokus på å løse samfunnsutfordringer kan gi gode muligheter for arbeidsplassstilvekst.
- For å nå hovedmålet til Kvinesdal er det nødvendig å tenke attraktivitet i forhold til både bedrift – bosted – besøk.



MULIGHETER I KVINESDAL

I tillegg til utfordringer har Kvinesdal også en god del muligheter og utviklingspotensialer for å få til økt arbeidsplassstilvekst. Enkelte muligheter kan en se i et kortsiktig perspektiv, mens andre krever langsiktig jobbing for å oppnå resultat.

- Innovasjon og utvikling i eksisterende industri.
- Flere vekstkraftige nyetableringer.
Tiltak og aktiviteter for å mobilisere til entreprenørskap slik at flere vekstkraftige nyetableringer realiseres kan gi muligheter. Nye næringer kan også vokse frem fra etablerte virksomheter. Bedrifter som etableres ut fra eksisterende bedrifter er spesielt verdifulle når det gjelder å fornye næringslivet vårt.
- Ny E39.
Kan gi oss nye muligheter da vi får kortere avstand til de store sentraene Kristiansand og Stavanger. Den nye veien kan gi nye muligheter både i forhold til eksisterende og ny næringsvirksomhet. Det er viktig å være på offensiven for å sikre god fremdrift i veibyggingen, sikre attraktive næringsarealer, hensiktsmessige påkjørsler og avkjørsler med tanke på utvikling av næringslivet og det å øke bostedsattraktiviteten.
- Næringsareal ved ny E39.
Tilrettelegging av næringsareal ved ny E39 kan gi muligheter for ny næringsetablering.
- Kvinesdal er et knutepunkt for grønn energi.
Vi har nærhet til Europa, en sikker kraftforsyning og god tilgang til fornybare kraftressurser. Dette var også grunnen til at Eramet i sin tid etablerte seg i Kvinesdal. For andre industrier kan også nærhet og stabilitet i fornybar kraftforsyning være en spesielt viktig faktor i forhold til valg av etableringssted. Nevnes bør grønne datasentre som en aktuell ny industri med et stort kraftbehov. Det antas at det skal bygges ca. 200 datasentre i Europa innen 2020.
- Nytt næringsareal i og ved fjellhaller i Lervika.
Området har nærhet til kraft, vei og havn. I tillegg gode utvidelsesmuligheter. Uttak av stein vil representere en næringsmulighet. Fjellhaller vil også gi spesielle muligheter med tanke på næringsvirksomhet som bl.a. krever spesiell sikkerhet for lagring og drift.
- Havn.
Vi har en dyp fjord og områder i fjorden hvor det ikke er bebyggelse. Dette gir gode muligheter i forhold til rigghavn, mekanisk virksomhet og logistikkvirksomhet. Området Kleven – Lervika – Angholmen er spesielt interessant.
- Landbruket.
Vi har hatt et vellykket landbruksprosjekt som har blitt godt kjent utenfor kommunens grenser. Dette, sammen med økt fokus i markedet på ren og kortreist mat, danner et godt grunnlag for å videreføre prosjektet i «Landbruksprosjekt del to». Opplevelsesnæringen.
- Sentrum.
Det igangsatte attraksjonsutviklingsprosjektet til Handelshuset Kvinesdal representerer en mulighet i forhold til å øke attraksjonskraften til sentrum slik at vi trekker til oss flere besøkende; både egne innbyggere og tilreisende. I tillegg har kommunen igangsatt arbeid med sentrumsutvikling, samt at det er opprettet et fond for å stimulere til butikketablering i Liknes.

- Utsikten.
Trepartssamarbeidet på Utsikten representerer en mulighet for økt gjestestrøm til Kvinesdal. Aktørene har svært god kompetanse innen mat, kunst med fokus på teknologi, samt golf.
- Knaben.
Det er igangsatt et utviklingsprosjekt for å utvikle Knaben til et helårlig reisemål, og egen prosjektleder er ansatt. Knaben utpeker seg som et spesielt sted i nasjonal sammenheng med sin gruehistorie.

Alle disse prosjektene (Sentrum – Utsikten – Knaben) gir muligheter for økte gjestestrømmer inn til Kvinesdal, og de representerer således muligheter også for andre bedrifter i kommunen i forhold til økt besøk og økt inntjening. Prosjektene er viktige både i et besøksperspektiv og sett i et innbyggerperspektiv da de er med på å øke bostedsattraktiviteten.

- Næringsklynger.
Etableringen av CoVerks i Kvinesdal representerer muligheter for arbeidsplasser innenfor nye bransjer. Det gir også en ny mulighet for unge som ønsker å flytte hjem og etablere egen arbeidsplass i et etablert ungt miljø.
- Samarbeid med Arena Usus (reiselivsaktører og kulturbedrifter), GCE Node (utstyrsleverandører til oljeindustrien), NCE Eyde (prosessindustrien) og Arena Digin (sterke IT-miljøer) kan gi utviklingsmuligheter for etablert næringsliv. Disse etablerte klyngene på Sørlandet sitter på svært god kompetanse, arbeider innovativt og er positive til et tettere samarbeid med oss. Andre nye klynger som måtte vokse frem kan også representere en god utviklingsmulighet. I VINN planen fremkommer at det må satses på flere nettverk og klynger på Agder på tvers av fagområdene. Kobling av ulike kunnskap og kompetanse vil kunne bidra til å øke innovasjonskapasiteten i landsdelen og styrke vekstkraften.
- Kraftutbyggingene.
De utbyggingsavtaler som Kvinesdal kommune har inngått kan gi nye muligheter for øvre del av Kvinesdal.
- Regionalt samarbeid.
Arbeidsplassstilvekst i regionen totalt sett vil være viktig for Kvinesdal. Det er korte avstander i regionen og pendlemulighetene er gode. Med tanke på å oppnå hovedmålet vårt vil jobbmuligheter innen rimelig pendleavstand være en avgjørende faktor. Det å støtte opp om regionalt samarbeid og tenke helhet vil være viktig for å nå vårt hovedmål.
- Lokalt samarbeid.
Det er en god samarbeidskultur innen det private næringsliv, og mellom private aktører og det offentlige i Kvinesdal. Det er også et godt tverrsektorielt samarbeid i Kvinesdal kommune. Disse samarbeidene er viktige for å øke attraktiviteten innenfor bedrift – bosted – besøk og for derigjennom å skape vekst.
- Næringsfondet gir oss økt handlingsrom. I tillegg finnes andre virkemidler via Listerfondet, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, Sørlandets Kompetansefond etc.



MÅL — HVA VIL VI?

Kvinesdal kommune har i sin langsiktige kommuneplan
– samfunnsdelen definert følgende hovedmål:

*«Kvinesdal skal være den foretrukne bokommunen i regionen.
Vårt mål er å øke innbyggertallet fra 5776 i 2010 til 6722 innen 2022».*

Hensikten med næringsplanen er å bidra til å nå kommunens overordnede mål ved å legge til rette for vekst, utvikling og trygge arbeidsplasser.

Målet med næringsplanen er å bidra til å trygge og øke antall arbeidsplasser i Kvinesdal og utvikle en variert næringsstruktur.

Faktorene som avgjør i hvilken grad eksisterende næringsliv lykkes og i hvilken grad vi får nyetableringer er både komplekse og sammensatte. Enkelte faktorer har vi ikke kontroll over, mens andre kan vi påvirke. For å nå målet vil det være viktig med et stort engasjement, og et fortsatt godt samarbeid mellom kommunen og næringslivet.



6722
innen
2022

HVORDAN SKAL VI FÅ DET TIL? PRIORITERTE OMRÅDER OG TILTAK 2016–2018

4.1. Prioriterte områder:

Oppgaven vår er å koble utfordringer i samfunnet med muligheter i Kvinesdal. Prioritering av satsingsområder har nær sammenheng med områder hvor vi ser muligheter for god arbeidsplassstillevekst, utfordringsbilde og markedsmuligheter, workshop den 05.01.16, samt prioriteringer foretatt i VINN planen og strategisk næringsplan for Lister. Det at enkelte områder har en positiv effekt på vår bostedsattraktivitet er også med på å forsterke prioriteringene.

Begrensede ressurser medfører behov for en klar prioritering. Prioritering betyr at vi må velge bort bra prosjekter og tiltak. Det betyr at ikke alle prosjekt det er ønskelig å igangsette kan bli prioritert i denne 2 års perioden. Skal vi klare å ha god gjennomføringsevne må vi begrense antall prosjekt.

Prioriteringene våre har også sammenheng med hvorvidt vi har aktører som har engasjement og ressurser innenfor det enkelte område. Vi ser det i tillegg som viktig og nødvendig å prioritere allerede igangsatte prosjekter.

Nedenfor følger de satsingsområder som er prioritert for perioden 2016-2018.

Satsingsområdene er ikke satt opp i prioritert rekkefølge da det vil være nødvendig å arbeide parallelt med områdene.

Stimulere til vekst i eksisterende bedrifter og til flere vekstkraftige nyetableringer.

- Tilby god informasjon om virkemiddelapparatet og de muligheter som finnes.
- Bistå nyetablerere og allerede etablerte bedrifter i forhold til forretningsplaner, prosjekt, søknad om midler etc.

Industri.

- Kleven – Lervika - Angholmen. Utvikle havn og havnefasiliteter.
- Lervika området. Nytt næringsområde i og ved fjellhaller.

Opplevelsesnæringen.

Fokus: «Best for barn». Dette i tråd med landsdelens strategi.

- Attraksjonsprosjekt Handelshuset.
- Stimulere til etablering av nye attraktive butikker i Liknes.
- Sentrumsutvikling Liknes for å styrke bostedsattraktiviteten og besøksattraktiviteten.
- Prosjekt «Knaben som helårlig reisemål».
- Utsikten: Hotell – Kunst – Golf.
- Prosjekt: «Smaken av Kvinesdal».

Næringsklynger.

- Bidra til å utvikle klynger.
- Stimulere til at bedrifter blir deltakere i klynger.

Landbruk.

- Landbruksprosjekt del 2.

Ny E39.

- Kommunedelplan (kan bli statlig plan) for E39.
- Utarbeide gode løsninger knyttet til nye næringsområder/veikryss E39.

4.2. Handlingsplan 2016 - 2018.

Vi vil foreta en årlig evaluering av oppsatt handlingsplan. Dette for å vurdere fremdrift, måloppnåelse, behov for justeringer m.v. Handlingsplanen følger som vedlegg.

Få gjennomføre tiltakene nevnt i handlingsplanen kreves det at ekstra ressurser blir tilført. Det vil være viktig at midler fra næringsfondet blir prioritert på ovennevnte prosjekt. Det vil være avgjørende at private aktører ønsker å gå inn med midler. I tillegg kan det være behov for å søke om annen ekstern finansiering (Innovasjon Norge, Forskningsrådet etc.).

BRUKEN AV DET KOMMUNALE NÆRINGSFONDET

For å gjennomføre handlingsplanen kan det være nødvendig å ta flere virkemidler i bruk (jfr. pkt. 4.2). Ett av virkemidlene er Kvinesdal kommune sitt næringsfond som vi selv styrer bruken av.

Tildelinger og bruk av det kommunale næringsfondet bør ses i sammenheng med prioriteringene i strategisk næringsplan for Kvinesdal. Samarbeidsprosjekt som kan generere vekst for flere bedrifter bør prioriteres. I tillegg bør fokuset være rettet mot vekstorienterte gründere, dvs. nyetablerer og etablerte bedrifter som er orientert mot utvikling og vekst.

Nye retningslinjer for tildeling fra næringsfondet vedtas når SNP Kvinesdal 2016–2018 er vedtatt. I tillegg revideres næringsfondets budsjett for 2016, samt at nytt budsjett for 2017 vedtas når SNP Kvinesdal 2016–2018 er vedtatt.



VEDLEGG: HANDLINGSPLAN 2016 – 2018

SATSINGSOMRÅDE	TILTAK	ANSVARLIG	SAMARBEIDSPARTNERE	NÅR	REFERANSE
1. Stimulere til vekst i eksisterende bedrifter og til flere vekstkraftige nyetableringer.	a) Tilby god informasjon om virkemiddelapparatet og de muligheter som finnes.	Innovasjon Kvinesdal	Lister Nyskaping, Innovasjon Norge, Forskningsrådet m.fl.	2016-2018	
	b) Bistå nyetablerere og allerede etablerte bedrifter i forhold til forretningsplaner, prosjekt, søknad om midler etc.	Innovasjon Kvinesdal	Lister Nyskaping, Handelshuset Kvinesdal, EVA senteret, Innovasjon Norge m.fl.	2016-2018	
2. Industri.	a) Kleven - Lervika - Angholmen: Utvikle havn og havnefasiliteter.	Kvinesdal kommune	Lyngdal, Farsund og Flekkefjord kommuner, Kystverket, privat næringsliv, LN, VAF, Innovasjon Kvinesdal.	2016-2018	SNP Lister, Klima og energiplan Lister, VINN, Regional Transportplan
	b) Lervika området. Nytt næringsområde i og ved fjellhaller.	Private aktører	Innovasjon Kvinesdal, Kvinesdal kommune.	2016-2018	
3. Opplevelsesnæringen. Fokus: Best for barn.	a) Attraksjonsprosjekt NYE Handelshuset Kvinesdal.	Handels- huset Kvinesdal	Innovasjon Kvinesdal, Kvinesdal kommune.	2016	VINN, SNP Lister.
	b) Fond for å stimulere til etablering av nye attraktive butikker i Liknes.	Innovasjon Kvinesdal	Repr. fra gårdeierne, Handelshuset Kvinesdal, Kvinesdal kommune.	2016-2018	
	c) Sentrumsutvikling Liknes for å styrke bosteds-attraktiviteten og besøks-attraktiviteten.	Kvinesdal kommune	Innovasjon Kvinesdal, Handelshuset Kvinesdal, repr. fra gårdeierne,	2016-2017	
	d) Prosjekt "Knaben som helårlig reisemål."	Innovasjon Kvinesdal	Kvinesdal kommune, VAF, FMV, private aktører på Knaben m.fl.	2014-2017	VINN, SNP Lister.
	e) Utsikten: Hotell - kunst - Golf.	Hotell, golf, kunst-senteret	Innovasjon Kvinesdal, Kvinesdal kommune m.fl.	2016-2018	VINN, SNP Lister.
	f) Prosjekt "Smaken av Kvinesdal".	Kvinesdal kommune (i oppstartsfasen).	Landbruksprosjektet del 2, private aktører, Innovasjon Kvinesdal m.fl.	2016-2018	
4. Næringsklynger.	a) Bidra til å utvikle klynger.	Innovasjon Kvinesdal.	CoVerks, Eyde, Usus, Digin, Node, Lister Nyskaping.	2016-2018	SNP Lister, VINN
	b) Stimulere til at bedrifter blir med i klynger.	Innovasjon Kvinesdal.	CoVerks, Eyde, Usus, Digin, Node, Lister Nyskaping.	2016-2018	SNP Lister, VINN.
5. Landbruk.	a) Landbruksprosjekt del 2.	Kvinesdal kommune.	Organisasjonene, private aktører m.fl.	2016-2018	
6. Ny E39.	a) Kommunedelplan (kan bli statlig plan) for E39.	Kvinesdal kommune.	Innovasjon Kvinesdal, kommunene i Lister, Statens Vegvesen, Statens Veiutbyggings-selskap, VAF, FMV, Kristiansand og Stavanger kommuner.	2016-2017	Regjeringens samferdsels-reform, SNP Lister, Klima og energi-plan
	b) Utarbeide gode løsninger knyttet til nye nærings-områder/veikryss E39.				